

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำครูและประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และนำเสนอ ข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. สมมติฐานของการวิจัย
3. วิธีดำเนินการวิจัย
4. สรุปผลการวิจัย
5. อภิปรายผลการวิจัย
6. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัย ไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำครูและประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ และครูผู้สอน
2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำครูและประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ และครูผู้สอน
3. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำครูและประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ และครูผู้สอน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ที่มีขนาดของโรงเรียนต่างกัน

4. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำครูและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ และครูผู้สอน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานแตกต่างกัน

5. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำครูและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ และครูผู้สอน

6. เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาภาวะผู้นำครูและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21

สมมติฐานของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานของการวิจัย ไว้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำครูและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ และครูผู้สอน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 อยู่ในระดับมาก

2. ภาวะผู้นำครูและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ และครูผู้สอน มีความแตกต่างกัน

3. ภาวะผู้นำครูและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ และครูผู้สอน ที่มีขนาดของโรงเรียนต่างกัน มีความแตกต่างกัน

4. ภาวะผู้นำครูและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ และครูผู้สอน ที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานต่างกัน มีความแตกต่างกัน

5. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำครูและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 มีความสัมพันธ์กันทางบวก

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการ ดังนี้

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ และครูผู้สอน ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ปีการศึกษา 2559 ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 119 คน ครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ จำนวน 56 คน และครูผู้สอน จำนวน 2,146 คน รวมประชากรทั้งสิ้น จำนวน 2,321 คน จากจำนวน 56 โรงเรียน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ และครูผู้สอน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 348 คน ซึ่งจำแนกเป็น ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 90 คน ครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ จำนวน 56 คน และครูผู้สอน จำนวน 202 คน การกำหนดกลุ่มตัวอย่างใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน (บุญชม ศรีสะอาด, 2556, หน้า 43) และสุ่มตัวอย่างโดยใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดของโรงเรียนเป็นชั้น (Strata)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ ซึ่งสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำครูและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ และครูผู้สอน ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งประกอบด้วย สถานภาพการดำรงตำแหน่ง ขนาดของโรงเรียน ประสบการณ์การปฏิบัติงาน มีลักษณะเป็นแนวตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 สำหรับ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ และครูผู้สอน

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 มี 17 ด้าน

ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความถูกต้อง ความเหมาะสมของภาษา โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ได้ค่า IOC เท่ากับ +1 และนำไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ และครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 จำนวน 50 คน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ ได้ค่าความเชื่อมั่น ดังนี้ ภาวะผู้นำครู มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .941 และมีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .434-.935 ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ มีค่าความเชื่อมั่น ทั้งฉบับเท่ากับ .986 และมีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .491-.768

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมดมาตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ในการตอบแบบสอบถาม
2. นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ไปตรวจคะแนนเป็นรายข้อตามเกณฑ์ที่กำหนด
3. ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้
  - 3.1 แบบสอบถามตอนที่ 1 นำข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพการดำรงตำแหน่ง ขนาดของโรงเรียน และประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้ตอบแบบสอบถามหาค่าความถี่ ร้อยละ
  - 3.2 แบบสอบถามตอนที่ 2 และตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ตามสมมติฐานการวิจัย

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อให้การวิเคราะห์ตรงตามความมุ่งหมายของการวิจัย จึงได้วิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอนโดยใช้ค่าสถิติดังนี้

5.1 สถิติพื้นฐาน

5.1.1 ค่าร้อยละ (Percentage)

5.1.2 ค่าเฉลี่ย (Mean)

5.1.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5.2 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

5.2.1 ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item total Correlation) ของ เพียร์สัน (Pearson)

5.2.2 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach's Alpha coefficient)

5.3 สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน

5.3.1 ทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 “ภาวะผู้นำครูและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ และครูผู้สอน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 อยู่ในระดับมาก” ใช้สถิติหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

5.3.2 ทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 “ภาวะผู้นำครูและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ และครูผู้สอน มีความแตกต่างกัน” ใช้สถิติค่า t-test ชนิด (Independent Samples)

5.3.3 ทดสอบสมมติฐานข้อที่ 3 “ภาวะผู้นำครูและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ และครูผู้สอน ที่มีขนาดของโรงเรียนต่างกัน มีความแตกต่างกัน” ใช้สถิติ F-test แบบการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ในกรณีทดสอบ พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติ ทำการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ตามวิธีของ Scheffe'

5.3.4 ทดสอบสมมติฐานข้อที่ 4 “ภาวะผู้นำครูและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ และครูผู้สอน ที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานต่างกัน มีความแตกต่างกัน” ใช้สถิติ F-test แบบการ

วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ในกรณีทดสอบ พบความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทำการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ตามวิธีของ Scheffe'

5.3.5 ทดสอบสมมติฐานข้อที่ 5 “ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำครูและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 มีความสัมพันธ์กันทางบวก” ใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายแบบเพียร์สัน (Pearson's Product – Moment Correlation Coefficient

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำครูและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 สรุปผลได้ ดังนี้

1. ระดับความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ และครูผู้สอน ที่มีต่อภาวะผู้นำครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21

1.1 ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ และครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ ดังนี้คือ การมุ่งพัฒนาผลสัมฤทธิ์ผู้เรียน การปฏิบัติงานอย่างไต่ตรง การเป็นบุคคลแห่งการเปลี่ยนแปลง

1.2 ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ และครูผู้สอน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ ดังนี้ คือ การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

2. ภาวะผู้นำครูและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ ครูผู้สอน จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง

2.1 ภาวะผู้นำครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ ครูผู้สอน จำแนกตาม

สถานภาพการดำรงตำแหน่ง พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบ งานวิชาการ และครูผู้สอน ที่มีต่อภาวะผู้นำครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 21 โดยรวมและด้านคุณลักษณะความเป็นผู้ใหญ่ที่เหมาะสมกับความเป็นครู ด้านการสนทนาอย่างสร้างสรรค์ ด้านการเป็นบุคคลแห่งการเปลี่ยนแปลง ไม่มีความ แตกต่างกันอย่างเห็น ด้านการปฏิบัติงานอย่างไตร่ตรอง และด้านการมุ่งพัฒนาผลสัมฤทธิ์ ผู้เรียน มีความแตกต่างกัน

2.2 ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ ครูผู้สอน จำแนกตาม สถานภาพการดำรงตำแหน่ง พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบ งานวิชาการ และครูผู้สอน ที่มีต่อ ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 21 โดยรวมและทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน ยกเว้น ด้านการพัฒนาหรือการ ดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น ด้านการวางแผนงาน ด้านวิชาการการนิเทศการศึกษา ด้านการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น มีความแตกต่างกัน

3. ภาวะผู้นำครูและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ ครูผู้สอน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

3.1 ภาวะผู้นำครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ ครูผู้สอน จำแนกตาม ขนาดของโรงเรียน พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ และครูผู้สอน ที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน ที่มีต่อภาวะผู้นำครู สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 โดยรวมและรายด้านเกือบทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน ยกเว้น การเป็นบุคคลแห่งการเปลี่ยนแปลง มีความแตกต่างกัน

3.2 ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ ครูผู้สอน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวางแผน

งานด้านวิชาการ การนิเทศการศึกษาและด้านการพัฒนาและการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการสถานศึกษาและองค์กรอื่น การส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุติธรรม หน่วยงาน สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา การคัดเลือกหนังสือแบบเรียนเพื่อใช้ในสถาบันการศึกษา การพัฒนาและการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

4. ภาวะผู้นำครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ ครูผู้สอน จำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงาน

4.1 ภาวะผู้นำครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ ครูผู้สอน จำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงาน โดยรวมและทุกด้านไม่แตกต่างกัน ยกเว้น ด้านการเป็นบุคคลแห่งการเปลี่ยนแปลง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

4.2 ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ ครูผู้สอน จำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงาน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าเกือบทุกด้านไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการและด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

5. ความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำครู (X_t) และประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ (Y_t) โดยรวม พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กัน

6. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำครูและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 สรุปจากคำสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

6.1 แนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำครู มีแนวทาง ดังนี้

6.1.1 แนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำครู ด้านคุณลักษณะความเป็นผู้ใหญ่ที่เหมาะสมกับความเป็นครู สรุปแนวทางการพัฒนาได้ดังนี้

6.1.1.1 พิจารณาทบทวน ประเมินตนเองเกี่ยวกับพฤติกรรมที่แสดงออกต่อผู้เรียนและผู้อื่น และมีความรับผิดชอบต่อนตนเองและส่วนรวม

6.1.1.2 เห็นคุณค่า ให้ความสำคัญในความคิดเห็นหรือผลงาน และให้เกียรติแก่ผู้อื่น

6.1.1.3 กระตุนใจ ปรับเปลี่ยนความคิดและการกระทำของผู้อื่น ให้มีความผูกพันและมุ่งมั่นต่อเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน

6.1.2 แนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำครู ด้านการสนทนาอย่างสร้างสรรค์ สรุปแนวทางการพัฒนาได้ดังนี้

6.1.2.1 ปฏิสัมพันธ์ในการสนทนา มีบทบาท และมีส่วนร่วมในการสนทนาอย่างสร้างสรรค์กับผู้อื่นโดยมุ่งเน้นไปที่การเรียนรู้ของผู้เรียนและการพัฒนาวิชาชีพ

6.1.2.2 มีทักษะการฟัง การพูด และการตั้งคำถาม เปิดใจกว้าง ยืดหยุ่น ยอมรับทัศนคติที่หลากหลายของผู้อื่น เพื่อเป็นแนวทางใหม่ๆ ในการปฏิบัติงาน

6.1.2.3 สืบเสาะข้อมูล ความรู้ทางวิชาชีพใหม่ๆ ที่สร้างความท้าทายในการสนทนาอย่างสร้างสรรค์กับผู้อื่น

6.2 แนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ

6.2.1 แนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ ด้านการพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น สรุปแนวทางการพัฒนาได้ดังนี้

6.2.1.1 วิเคราะห์รอบสภาระการเรียนรู้ท้องถิ่นที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดทำไว้

6.2.1.2 วิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษาเพื่อกำหนดจุดเน้นหรือประเด็นที่สถานศึกษาหรือกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาให้ความสำคัญ

6.2.1.3 ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา และชุมชนเพื่อนำมาเป็นข้อมูลจัดทำสภาระการเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษาให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

6.2.1.4 จัดทำสภาระการเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษาเพื่อนำไปจัดทำรายวิชาพื้นฐานหรือรายวิชา หน่วยการเรียนรู้แผนการจัดการเรียนรู้เพื่อจัดประสบการณ์และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียนประเมินผลและปรับปรุง

6.2.2 แนวทางในการพัฒนาประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ
ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา สรุปแนวทางการพัฒนาได้ดังนี้

6.2.2.1 จัดการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกช่วงชั้น
ตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ บูรณาการการเรียนรู้กลุ่มสาระการ
เรียนรู้ต่างๆ เพื่อคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนพัฒนาคุณธรรมนำความรู้ตามหลักปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียง

6.2.2.2 ใช้สื่อการเรียนการสอนและแหล่งการเรียนรู้

6.2.2.3 จัดกิจกรรมพัฒนาห้องสมุด ห้องปฏิบัติการต่างๆ
ให้เอื้อต่อการเรียนรู้

6.2.2.4 ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาการเรียนการสอนทุกกลุ่ม
สาระการเรียนรู้

6.2.2.5 ส่งเสริมการพัฒนาความเป็นเลิศของนักเรียน
และช่วยเหลือนักเรียนพิการด้อยโอกาสและมีความสามารถพิเศษ

6.2.2.6 จัดทำแผนการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้
โดยความร่วมมือของเครือข่ายสถานศึกษา

6.2.3 แนวทางในการพัฒนาประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ
ด้านการวัดผล ประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน สรุปแนวทางการพัฒนา
ได้ดังนี้

6.2.3.1 กำหนดระเบียบการวัดและประเมินผลของสถานศึกษา
ตามหลักสูตรสถานศึกษาโดยให้สอดคล้องกับนโยบายระดับประเทศ

6.2.3.2 จัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบ
การวัดและประเมินผลของสถานศึกษา

6.2.3.3 วัดผล ประเมินผล เทียบโอนประสบการณ์ผลการเรียน
และอนุมัติผลการเรียน

6.2.3.4 จัดให้มีการประเมินผลการเรียนทุกช่วงชั้นและจัดให้มีการ
ซ่อมเสริมกรณีที่มีผู้เรียนไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน

6.2.3.5 จัดให้มีการพัฒนาเครื่องมือในการวัดและประเมินผล

6.2.3.6 จัดระบบสารสนเทศด้านการวัดผลประเมินผลและการ
เทียบโอนผลการเรียนเพื่อใช้ในการอ้างอิง ตรวจสอบและใช้ประโยชน์ในการพัฒนา
การเรียนการสอน

6.2.3.7 ผู้บริหารสถานศึกษาอนุมัติผลการประเมินการเรียน
ด้านต่างๆ รายปี/รายภาคและตัดสินผลการเรียนการผ่านช่วงชั้นและจบการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน

6.2.3.8 การเทียบโอนผลการเรียนเป็นอำนาจของสถานศึกษา
ที่จะแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการ ได้แก่คณะกรรมการ
เทียบระดับการศึกษา ทั้งในระบบนอกระบบและตามอัธยาศัย คณะกรรมการเทียบโอนผล
การเรียน และเสนอคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและวิชาการพร้อมทั้งให้ผู้บริหาร
สถานศึกษาอนุมัติการเทียบโอน

6.2.4 แนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ
การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา สรุปแนวทางการพัฒนาได้ดังนี้

6.2.4.1 กำหนดนโยบายและแนวทางการใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่ง
ของกระบวนการเรียนรู้และกระบวนการทำงานของนักเรียน ครูและผู้เกี่ยวข้องกับ
การศึกษา

6.2.4.2 พัฒนาครูและนักเรียนให้มีความรู้เกี่ยวกับการปฏิรูป
การเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นสำคัญในการเรียนรู้ที่ซับซ้อนขึ้นทำให้ผู้เรียนได้ฝึก
การคิด การจัดการ การหาเหตุผลในการตอบปัญหา การผสมผสานความรู้
แบบสหวิทยาการและการเรียนรู้ในปัญหาที่ตนสนใจ

6.2.4.3 พัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการวิจัย

6.2.4.4 รวบรวมและเผยแพร่ผลการวิจัยเพื่อการเรียนรู้
และพัฒนาคุณภาพการศึกษา รวมทั้งสนับสนุนให้ครูนำผลการวิจัยมาใช้ในการพัฒนา
การเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

6.2.5 แนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ
การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ สรุปแนวทางการพัฒนาได้ดังนี้

6.2.5.1 จัดให้มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งภายในและ
ภายนอกสถานศึกษาให้พอเพียงเพื่อสนับสนุนการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง กับการจัด
กระบวนการเรียนรู้

6.2.5.2 จัดระบบแหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียนให้เอื้อต่อการ
จัดการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น พัฒนาห้องสมุดให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ จัดให้มีห้องสมุด
หมวดวิชา ห้องสมุดเคลื่อนที่ มุมหนังสือในห้องเรียน ห้องพิพิธภัณฑ์ ห้องมัลติมีเดีย

ห้องคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต ศูนย์วิชาการ ศูนย์วิทยบริการ Resource Center
สวนสุขภาพ สวนวรรณคดี สวนหนังสือ สวนธรรมะ เป็นต้น

6.2.5.3 จัดระบบข้อมูลแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่น ให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนของสถานศึกษาของตนเอง เช่น จัดเส้นทาง/แผนที่ และระบบการเชื่อมโยงเครือข่ายห้องสมุดประชาชน ห้องสมุดสถาบันการศึกษา พิพิธภัณฑ์ พิพิธภัณฑ์ วิทยาศาสตร์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ฯลฯ

6.2.6 แนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ ด้านการนิเทศการศึกษา สรุปแนวทางการพัฒนาได้ดังนี้

6.2.6.1. สร้างความตระหนักให้แก่ครูและผู้เกี่ยวข้องให้เข้าใจกระบวนการนิเทศภายในว่า เป็นกระบวนการทำงานร่วมกัน ที่ใช้เหตุผลการนิเทศเป็นการพัฒนาปรับปรุงวิธีการทำงานของแต่ละบุคคลให้มีคุณภาพ การนิเทศเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหาร เพื่อให้ทุกคนเกิดความเชื่อมั่นว่า ได้ปฏิบัติถูกต้องก้าวหน้า และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนและตัวครูเอง

6.2.6.2 จัดการนิเทศภายในสถานศึกษาให้มีคุณภาพทั่วถึงและต่อเนื่องเป็นระบบและกระบวนการ

6.2.6.3 จัดระบบนิเทศภายในสถานศึกษาให้เชื่อมโยงกับระบบนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

6.2.7 แนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ การแนะแนว สรุปแนวทางการพัฒนาได้ดังนี้

6.2.7.1 กำหนดนโยบายการจัดการศึกษาที่มีการแนะแนวเป็นองค์ประกอบสำคัญ โดยให้ทุกคนในสถานศึกษาตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในกระบวนการแนะแนวและการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

6.2.7.2 จัดระบบงานและโครงสร้างองค์กรแนะแนวและดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาให้ชัดเจน

6.2.7.3 สร้างความตระหนักให้ครูทุกคนเห็นคุณค่าของการแนะแนวและดูแลช่วยเหลือนักเรียน

6.2.7.4 ส่งเสริมและพัฒนาให้ครูได้รับความรู้เพิ่มเติมในเรื่องจิตวิทยาและการแนะแนวและดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อให้สามารถ บูรณาการในการจัดการเรียนรู้และเชื่อมโยง สู่การดำรงชีวิตประจำวัน

6.2.7.5 คัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ และบุคลิกภาพที่เหมาะสม ทำหน้าที่ครูแนะแนว ครูที่ปรึกษา ครูประจำชั้น และคณะอนุกรรมการแนะแนว

6.2.7.6 ดูแล กำกับ นิเทศ ติดตามและสนับสนุนการดำเนินงานแนะแนวและดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีระบบ

6.2.7.7 ส่งเสริมความร่วมมือและความเข้าใจอันดี ระหว่างครู ผู้ปกครองและชุมชน

6.2.7.8 ประสานงานด้านการแนะแนว ระหว่างสถานศึกษา องค์กรภาครัฐและเอกชน บ้าน ศาสนสถาน ชุมชน ในลักษณะเครือข่ายการแนะแนว

6.2.7.9 เชื่อมโยงระบบแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

6.2.8 แนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา สรุปแนวทางการพัฒนาได้ดังนี้

6.2.8.1 กำหนดมาตรฐานการศึกษาเพิ่มเติมของสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และความต้องการของชุมชน

6.2.8.2 จัดระบบบริหารและสารสนเทศ โดยจัดโครงสร้างการบริหารที่เอื้อต่อการพัฒนางานและการสร้างระบบประกันคุณภาพภายใน จัดระบบสารสนเทศให้เป็นหมวดหมู่ ข้อมูลมีความสมบูรณ์เรียกใช้ง่าย สะดวก รวดเร็ว ปรับปรุงให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ

6.2.8.3 จัดทำแผนสถานศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพการศึกษา (แผนกลยุทธ์/แผนยุทธศาสตร์)

6.2.8.4 ดำเนินการตามแผนพัฒนาสถานศึกษาในการดำเนินโครงการ/กิจกรรมสถานศึกษา ต้องสร้างระบบการทำงานที่เข้มแข็ง เน้นการมีส่วนร่วม และวงจรการพัฒนาคุณภาพของเดมมิง (Deming Cycle) หรือที่รู้จักกันว่าวงจร PDCA

6.2.8.5 ตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา โดยดำเนินการอย่างจริงจังต่อเนื่องด้วยการสนับสนุนให้ครู ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม

6.2.8.6 ประเมินคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ตามมาตรฐานที่กำหนดเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก

6.2.8.7 จัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี (SAR) และสรุปรายงานประจำปี โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดและเผยแพร่ต่อสาธารณชน

6.2.9 แนวทางในการพัฒนาประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ ด้านการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ สรุปรูปแนวทางการพัฒนาได้ดังนี้

6.2.9.1 จัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันอื่น

6.2.9.2 ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน

6.2.9.3 ส่งเสริมให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสารและรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่างๆ

6.2.9.4 พัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างชุมชน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำครูและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ผู้วิจัยอภิปรายผลตามผลการวิจัย ดังนี้

1. ระดับความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ และครูผู้สอน ที่มีต่อภาวะผู้นำครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21

1.1 ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ และครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ ดังนี้คือ การมุ่งพัฒนาผลสัมฤทธิ์ผู้เรียน การปฏิบัติงานอย่างไตร่ตรอง การเป็นบุคคลแห่งการเปลี่ยนแปลงที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ครูมีการปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเอง ครูเห็นความสำคัญของนักเรียน มีการตรวจสอบข้อมูลความถนัด ความสนใจและความต้องการของนักเรียนว่านักเรียนมีความถนัด หรือความสนใจในด้านใด ครูจึงให้การสนับสนุนส่งเสริมให้นักเรียน

มีความสามารถตามศักยภาพของนักเรียน รวมไปถึงครูผู้วิจัยในชั้นเรียนเพื่อหาสาเหตุ มีการแก้ไขปัญหาในการเรียนการสอน และครูนำไปใช้ในการพัฒนาการวัดผลการเรียนรู้ จนส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนสูงขึ้น และผลการวิจัยครั้งนี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรุณา บุญศาสตร์ (2557, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้านอยู่ในระดับมาก ทุกด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยนันท์ จันทราลักษณ์ (2558, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับ การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 ผลการวิจัยพบว่า 1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทรัตน์ ฤทธิ์บำรุง (2559, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำครูด้านการเป็นแบบอย่างทางการสอนสำหรับ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 ผลการวิจัยปรากฏ ดังนี้ 1. สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำครูด้านการเป็นแบบอย่างทางการสอนสำหรับ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 โดยรวมอยู่ในระดับ มาก และนอกจากนี้ Swinney (2010, Abstract) ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำครูว่า ครูควรมีการเรียนรู้และได้รับการพัฒนาทักษะด้านวิชาชีพของตนเอง เพื่อพัฒนาศักยภาพ ความเป็นผู้นำและรวมถึงเพื่อส่งเสริมความรู้สึกด้านความมีอำนาจในการเป็นผู้นำครู ด้วยการวิจัยได้ดำเนินการทดสอบโปรแกรมในการสร้างศักยภาพด้านภาวะผู้นำครู ซึ่งถูกนำไปใช้ในโรงเรียน

1.2 ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ และครูผู้สอน

มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ ดังนี้ คือ การพัฒนา หลักสูตรของสถานศึกษา การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุติธรรม องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา การพัฒนาและใช้สื่อ

เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ที่เป็นเช่นนี้เพราะมีพระราชบัญญัติการศึกษาให้สถานศึกษา มีหลักสูตรสถานศึกษาเป็นของตนเองและต้องปรับปรุงหลักสูตรเป็นประจำ ทุกปี จึงทำให้ มีการปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัยอยู่เสมอ ในขณะที่การบริหารในยุคปัจจุบันจะมีการสร้าง เครือข่ายทางการเรียนรู้ระหว่างสถานศึกษาในสังกัดเดียวกันที่เรียกว่า สหวิทยาเขต และยังคงมีความช่วยเหลือกันและกันระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่อยู่ใกล้เคียง เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล โรงพยาบาล เพื่อพัฒนาให้เกิดความรู้ ในหน่วยงานต่างๆ อย่างทัดเทียมกันโรงเรียนมีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความสอดคล้องกับ หลักสูตรแกนกลาง และมีการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อจัด กระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรรถ มุลบุญ (2558, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ผลการวิจัย พบว่า ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ อยู่ในระดับมาก ทั้งโดยรวมและรายด้าน

2. ภาวะผู้นำครูและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ ครูผู้สอน จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง

2.1 ภาวะผู้นำครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ ครูผู้สอน จำแนกตาม สถานภาพการดำรงตำแหน่ง พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ และครูผู้สอน ที่มีต่อภาวะผู้นำครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 โดยรวม ไม่มีความแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะทั้ง ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ และครูผู้สอน ต่างมีความใกล้ชิดกัน มองเห็น ภาวะผู้นำครูที่แสดงออกอย่างชัดเจน จึงไม่มีความคิดเห็นแตกต่างกัน สิ่งดังกล่าวถือว่าเป็นผลดีในการดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน เพราะทำให้ผู้ร่วมงานเข้าใจถึง บทบาทและการแสดงออกของครูผู้สอนอย่างชัดเจน ส่วนด้านการปฏิบัติงาน อย่างไต่รตรง ครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการมีความคิดเห็นมากกว่าครูผู้สอน อาจเป็น เพราะครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการมีการติดต่อประสานงานกับครูผู้สอน ซึ่งเป็น ผู้ใต้บังคับบัญชามากกว่าผู้บริหาร ซึ่งไม่ค่อยได้ติดต่อประสานงานกับครูผู้สอน ครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการจึงมองเห็นว่าในการทำงานใดๆ ครูผู้สอนทำได้เป็นอย่างดี

ด้านการมุ่งพัฒนาผลสัมฤทธิ์ผู้เรียน มีความแตกต่างกัน ส่วนด้านการมุ่งพัฒนาผลสัมฤทธิ์ผู้เรียน ผู้สอนและครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการของโรงเรียนมองว่าครูผู้สอนมีความรับผิดชอบมากกว่า เนื่องจากครูผู้สอนทำหน้าที่จัดการเรียนรู้ ซึ่งมีผลต่อระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ผลการวิจัยของผู้วิจัยครั้งนี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Goodhart (2010, Abstract) ซึ่งพบว่า ความเป็นผู้นำในด้านการจัดองค์ความรู้ของผู้บริหารควรมีคุณธรรม จริยธรรมของครู ปฏิบัติการสอนและความเป็นหนึ่งเดียวของสถานศึกษามีความสัมพันธ์ต่อความมีประสิทธิภาพของโรงเรียนและส่งผลต่อความมีประสิทธิภาพซึ่งกันและกัน

2.2 ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ ครูผู้สอน จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง พบว่าความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบ งานวิชาการ และครูผู้สอน ที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 โดยรวมและทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน ยกเว้น ด้านการพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น ด้านการวางแผนงานด้านวิชาการการนิเทศการศึกษา ด้านการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น มีความแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหาร ครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ และครูผู้สอน มีกระบวนการปฏิบัติงานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ผู้บริหารมีหน้าที่บริหารจัดการ ครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการเป็นผู้วางแผนกำหนดเกี่ยวกับงานวิชาการ และครูผู้สอนเป็นผู้ปฏิบัติตาม ทุกฝ่ายมีการทำงานร่วมกัน จึงมองเห็นประสิทธิผลในงานต่างๆ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ ธัญญลักษณ์ ผาภูมิ (2559, หน้า 42) ได้กล่าวไว้ว่า ประสิทธิภาพ คือ ผลสำเร็จในการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้โดยใช้ทรัพยากรให้เกิดผลลัพธ์ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้จุดสำคัญของประสิทธิภาพทางการอยู่ที่ความสัมพันธ์ระหว่างงานวิชาการ 5 งาน คือ หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การนิเทศภายใน การวัดผลประเมินผล และการประกันคุณภาพการศึกษาที่แสดงพัฒนาการ ความก้าวหน้าและความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน เกิดการพัฒนาและเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ ดังนั้น ถ้าบุคคลผู้รับผิดชอบร่วมกันดำเนินงานอย่างเต็มที่จะมองเห็นประสิทธิผลในการดำเนินงานอย่างชัดเจนและมองเห็นประสิทธิผลไม่แตกต่างกัน

3. ภาวะผู้นำครูและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ ครูผู้สอน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

3.1 ภาวะผู้นำครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ ครูผู้สอน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ และครูผู้สอน ที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน ที่มีต่อภาวะผู้นำครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 โดยรวมและรายด้านเกือบทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน ยกเว้น การเป็นบุคคลแห่งการเปลี่ยนแปลง มีความแตกต่างกัน อาจเป็นเพราะ ไม่ว่าจะอยู่ในโรงเรียนขนาดใดก็ตาม ครูก็ต้องแสดงพฤติกรรมภาวะผู้นำครู ออกมาอย่างชัดเจน ไม่ว่าจะจะเป็นความมีวุฒิภาวะความเป็นผู้ใหญ่ที่เหมาะสมกับความเป็นครู การสนทนาอย่างสร้างสรรค์เพื่อให้เกิดสิ่งที่ดีงาม และการทำงานโดยใช้ความไตร่ตรอง เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดี เพราะครูผู้สอนทุกคนต้องการให้เกิดสิ่งที่ดีงามกับโรงเรียนของตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชฎาพร พิมพิชัย (2555, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัย พบว่า ครูผู้สอนโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่ร่วมทดลองใช้รูปแบบการพัฒนา จำนวน 3 โรงเรียน จากการประเมินก่อน-หลัง ทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครู ด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก เมื่อประเมินโดยใช้แบบทดสอบจะได้ค่าร้อยละความก้าวหน้าโดยเฉลี่ย 81.75 ประเมินโดยใช้แบบประเมินพฤติกรรมจะได้ค่าร้อยละความก้าวหน้าโดยเฉลี่ย 94.94 และจากการสัมภาษณ์ครูผู้สอน พบว่า ครูมีภาวะผู้นำด้านการจัดการเรียนสอนหลังสูงกว่าก่อนทดลอง

3.2 ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ ครูผู้สอน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยผู้ที่อยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก และขนาดใหญ่/ใหญ่พิเศษ อาจเป็นเพราะโรงเรียนขนาดกลางมีความได้เปรียบโรงเรียนขนาดเล็ก คือมีจำนวนบุคลากรมากกว่า ทำให้ครูแต่ละคนได้รับมอบหมายในการทำงาน โดยเฉพาะด้าน

วิชาการได้ตรงความต้องการและความสามารถของครูมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็กจึงมีครูไม่มากจึงต้องมอบหมายให้ครูที่มีอยู่รับผิดชอบโดยไม่สามารถพิจารณาได้ว่าชอบหรือไม่ชอบ ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่ / ใหญ่พิเศษ มีครูมากจึงทำให้เกิดการแข่งขันในการทำงาน จึงเกิดผลเชิงลบมากกว่าเชิงบวก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยนุช คำพินิจ (2557, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนพระราชทานในจังหวัดศรีสะเกษ ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การพัฒนาระบบวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

4. ภาวะผู้นำครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ ครูผู้สอน จำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงาน

4.1 ภาวะผู้นำครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ ครูผู้สอน จำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงาน โดยรวมและเกือบทุกด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความเป็นผู้นำมีอยู่ในทุกคน แต่ขึ้นอยู่กับนำมาใช้ หรือความกล้าแสดงออกของบุคคลนั้นๆ และตำแหน่ง บทบาทหน้าที่ๆ ได้รับแต่งตั้ง ส่วนด้านการเป็นบุคคลแห่งการเปลี่ยนแปลง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 โดยผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ และครูผู้สอน ที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานมากกว่า 20 ปี มีความคิดเห็นมากกว่า ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ และครูผู้สอน ที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงาน 10-20 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อาจเป็นเพราะ ผู้ที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานมากกว่า 20 ปี เป็นผู้ที่ผ่านมาประสบการณ์ที่มากกว่า มองเห็นว่าในอดีตครูยังไม่ค่อยกล้าแสดงออกอาจเกิดจากบริบทในสังคมสมัยก่อน แต่เมื่อเวลาผ่านไปมองเห็นว่าครูในยุคปัจจุบันมีความรู้ความสามารถนำความรู้ ออกมาใช้มากกว่าในอดีตจึงทำให้มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเกิดภาวะผู้นำมากกว่าบุคคลที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชฎาพร พิมพิชัย (2555, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัย พบว่า ครูผู้สอนโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่ร่วมทดลองใช้รูปแบบการพัฒนา จำนวน 3 โรงเรียน จากการประเมินก่อน-หลัง ทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครู ด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก เมื่อประเมินโดยใช้แบบทดสอบจะได้ค่าร้อยละความก้าวหน้าโดยเฉลี่ย 81.75 ประเมินโดยใช้แบบประเมินพฤติกรรมจะได้ค่าร้อยละความก้าวหน้าโดยเฉลี่ย 94.94 และจากการสัมภาษณ์ครูผู้สอน พบว่า ครูมีภาวะผู้นำด้านการจัดการเรียนสอนหลังสูงกว่าก่อนทดลอง

4.2 ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ ครูผู้สอน จำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงาน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ และครูผู้สอน ที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานมากกว่า 20 ปี มีความคิดเห็นมากกว่า ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ และครูผู้สอน ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานน้อยกว่า 10 ปี และ 10-20 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่าจะมองเห็นภาพรวมของประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการในด้านต่างๆ รู้และเข้าใจในส่วนที่จะแสดงให้เห็นว่ามีประสิทธิผลมากกว่าผู้ที่มีประสบการณ์น้อย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยนุช คำพินิจ (2557, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำและประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนพระราชทานในจังหวัดศรีสะเกษ ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ดังนี้ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การพัฒนาระบบวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

5. ความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำครู (X_t) และประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ (Y_t) โดยรวม พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ในส่วนของภาวะผู้นำโดยรวม (X_t) มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น (Y_1) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ การวางแผนงานด้านวิชาการ (Y_2) ที่ระดับ 0.05 แต่มีความสัมพันธ์ทางลบกับ การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน (Y_6) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ภาวะผู้นำด้านวุฒิภาวะ

ความเป็นผู้ใหญ่ที่เหมาะสมกับความเป็นครู (X1) ไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการด้านใดๆ ส่วนด้านการสนทนาอย่างสร้างสรรค์ (X2) มีความสัมพันธ์กันทางบวกกับด้านการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ (Y12) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และมีความสัมพันธ์ทางลบกับด้านการพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น (Y1) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านการปฏิบัติงานอย่างไตร่ตรอง (X4) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับภาพรวมของประสิทธิผลทางการบริหารงานวิชาการ (Yt), ด้านการพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น (Y1) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่ ด้านการมุ่งพัฒนาผลสัมฤทธิ์ผู้เรียน (X5) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับด้านการพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น (Y1) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และมีความสัมพันธ์กันทางบวกกับ ด้านการวางแผนงานด้านวิชาการ (Y2) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีความสัมพันธ์ทางลบกับด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น (Y13) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อาจเป็นเพราะภาวะผู้นำไม่ได้เกิดเฉพาะในตัวครูเพียงคนเดียว อาจเกิดจากภาวะผู้นำของผู้บริหาร รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการและ หัวหน้ากลุ่มงานทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และงานวิชาการไม่ใช่งานด้านการสอนอย่างเดียวจึงไม่มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Argent (2012, Abstract) ได้ทำการวิเคราะห์ผลกระทบของโปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำของครูที่มีต่อการรับรู้เกี่ยวกับทักษะด้านภาวะผู้นำ ผลการวิจัย ไม่พบว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญระหว่างทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างผู้เข้าร่วมโปรแกรม Institute for Teacher Leaders (ITL) ก่อนและหลังการอบรม รวมทั้งความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญระหว่างทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างผู้เข้าร่วมโปรแกรม Institute for Teacher Leaders (ITL) และทัศนคติของเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชาของกลุ่มตัวอย่างผู้เข้าร่วมโปรแกรม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำครูและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนั้นควรมีการส่งเสริมให้ครูมีภาวะผู้นำอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุดเพื่อส่งผลถึง ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน

1.2 ควรนำแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำครูและประสิทธิภาพการบริหารงาน วิชาการของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ไปใช้ใน โรงเรียน เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ครูมีภาวะผู้นำและมีประสิทธิภาพในการบริหารงานวิชาการ มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย ครั้งต่อไป

2.1 ควรนำภาวะผู้นำครูและประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของ โรงเรียน ไปทำการวิจัยในรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาภาวะ ผู้นำครูและประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 และเขตอื่นๆ ต่อไป

2.2 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบหรือวิธีการเสริมสร้างภาวะผู้นำครู และประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ